

Hürriyet

H A F T A L I K S İ Y A S İ G A Z E T E

Sahibi ve Yazı İşlerini İdare eden
Fahir AKSOYİdarehane : Meşrutiyet Cad. Hatay
Sokak Hemşin Ap. Daire No. 6

Flatı 10 Kuruş

Sayı : 2 4 / 2 / 1949 Yıl : 1

Kanaat Basımevi — ANKARA

« Kizbe yalnız riya ve humk ağlar »
Tevfik Fikret

Tek meclis ve çift meclis nazariyelerini, çıkmaza giren Demokrasimize bir deva gibi kabul edenlerin batıl fikirlerini Açıklıyoruz.

Suphi ÖRS

Sekiz İstanbul gazetesinin sermayedar ve sürümcü başyazarları, birleşmişler, bin dert ve elemle bağı yanık, muhtarip Türk vatandaşlarını, güya demokrasimizde yeni ufuk açacak olan çift Meclis ve Ana yasa tadilleri gibi avutucu vesilelerle teselliye çalışıyorlar. Hakikatte onlarda biliyorlar ki, ikinci bir Meclis'in kurulması bizi hiç bir kurtuluş yoluna götüremez. Zinilerde insan haklarını ister tek, ister çift Meclisin fevkinde gören bir telkiki yerleşmedikçe necat ümidi yoktur. Matbuat kanunu gibi anti demokratik kanunlar var oldukça ilimden uzak bir gidiş rehberimiz buldukça, çift Meclis usulü, demokrasimize tek bir hatve attıramaz. Yürüyor zannettirerek dış gözleri bir müddet daha bovar, okadar.

Düşünüyoruz, çift Meclis sisteminin isteyenler, onun hangi terihi seyrin mahsulü olduğunu acaba biliyorlarmı? İngiltere'de onu yaratan tarihî akış, bilmem teklif yapanların malûmu mudur? Bir kerre mutelif Devletlerin ana yasa hukuklarını incelemek zahmetini gösterdiler mi?

Evet iki tesrii Meclise taraftar olanların, tek Meclis diktatoryasının en müstebit hükümdarlarından daha müthiş olduğunu hatırlatan tarihi olaylara istinat etmede ibret dersi vardır. Ama Franklen'in çift meclisi mâkus istikametlere koşmuş bir arabaya benzeten teşbihinde hiç hakikat hissesi yok mudur? Jan jak Rossou'nun aristokrasi olmayan yerlerde bir ayan meclisi ve lordlar kamarasının manası yoktur, diyen ve halk hakimiyetini haykıran sedasını bir kerre olsun işitmediler mi?

Tek meclis sisteminin de, çift meclis usulünün de leh ve aleyhinde bulunan hukuku esasiye nazariyecileri vardır ve daima olacaktır. Fakat memleketimiz için dava bu usüllerden birinin iyiliği veya fenalığı meselesi değildir. Buhranın sebebi büsbütün başkadır. Anlamak istediğimiz şudur; İnsan haklarını tesrii kuvvetlerin bir atıfeti kabul etmeyen, kimsenin dokunmayacağı meclislerin de fevkinde kutsi bir hak telâkki eden görüşü babul edecek miyiz? Antidemokratik kanunları kaldıracak, hürriyet fikrine vurulan zincirleri kıracak mıyiz? İşte mesele buradadır. Bunları yapacaksak, bugünkü anayasamız dahi Türkiye'yi hür vatandaşlar diyarı yapmağa kâfidir. Yok, muvazaa yollarına sapa-

rak demokratik görünüş müstebitler gibi demokrasiyi kirletmeğe devam edeceksek ana yasalar tanzimi ile geçecek zamana acırız.

Tasyir başyazarı Cihat Baban Taşvir'de, "İtirazlara Cevap" isimli başyazısında, soruyor: "Anayasa değişirse, bugünkünden fena olabilir mi? Birde onu tecrübe edelim. İktidardan belki böylelikle birşeyler koparabiliriz. "diyor. Efendiler, boş ümit ve tesellilerle bu millette alay etmeyin. Bu biçare milletin artık oyalanmağa tahammülü yoktur. Evet, belki bir kaç mürai ve bir kaç ahmak şair Fikret'in dediği gibi bu yalanlarla avunabilir. Yani "Kizbe yalnız riya ve humk ağlar," Evet bu olabilir. Fakat Türk milleti bu iki sifattan da münezzeb olarak oyalanmak istemiyor, anladınız mı beyefendiler.

Bakan hazretlerinin Hanımına tayyör diken mahkûmlar

Cezaevlerimizin hazin ve korkunç iç hayatı hakkında matbuat sütunlarında çok yazı yazıldı. Bu felâkete uğramış ve kaderin bir civesi yüzünden hapishaneye düşmüş olan bir yurttaş metupla bize başvurmuş ve verem hastalığına müptelâ olduğu halde kendisine lâzım gelen yardımın yapılmadığını, tedavisine kulak asılmadığını bildirmiş.

Neye yarar? Öyle günler yaşıyoruz ki (Cezaevi) lâkırdısını, vелеki en açık, en gerçek şekilde edelim, kimse dinlemiyor. Meseleyi ilim, fen, insanlık duygusu, ceza gayesi noktalarından inceliyenler çıktı Yazıldı, çizildi: Boşuna! Cezaevleri'nin hiç olmazsa bir ceza ve cefa evi olmaktan çıkarılması için ortaya atılan bütün fikirler ve gökyü züne fırlatılan bütün feryatlar sağır bir duvara çarpıyor, dağılıp yok oluyor.

Cezaevleri sayesinde kendilerine mevki yapmış; yüksek maaşlara çıkmış olanlar, arasına, şuna buna tehditler savuruyorlar ve:

— İşte asri cezaevleri yaptık ya, daha ne istiyorsunuz? diye bağırıyorlar.

Evet, asri cezaevleri yapıldı. Buralarda beş on hükümlü barınıyor, çalışıyor ve çıkma gününü bekliyor. Elinde sanatı varsa işliyor, Yüksek zevata, hanımlarına, konak ve saraylara elbise, tayyör, mobilya, süs eşyası yapıyor.

Bunlardan eski Bakan Hasan Safiyyettin Menemecioglu'nun hanımı için yapılmış olan üç adet tayyör etrafa o kadar nam vermiştir ki herkes bu sanatkâr terziyi görmek ve hemen birer tayyör yaptırmak hevesine düşmüştür. Fiati da gayet ucuz Üç tayyör (28) liraya . . Yani bir tayyörün dikiş ücreti (9) lira kadar bir şey . . Devlet haneye ayrıca bir dolap yaptırılmıştır ki görülenin parmağı ağzında kalmıştır. Bedeli de, sadece (25) liradır. Dolabı görenler en aşağıdan ve su içinde (150) lira değerinde olduğunu söylüyorlar.

Şimdi İstanbulda Noter bulunan bu sayın sabık Bakanın, eski günleri hasretle hatırladığına hiç şüphe yoktur.

Yeni siyasî bir Partimi kurulacak ?

Haber aldığımız göre Ankarada son iki ay zarfında bazı münevverler ve çiftçiler tarafından yeni bir siyasî parti kurulması etrafında müzakereler cereyan etmektedir. Bu yeni partinin adı (Köylü) partisi olacaktır. Memleketin çoğunluğunu teşkil eden köylü, sınıfının ayrı bir teşekkül halinde taazzuy etmesi bugün bir zaruret haline gelmiş bulunuyor. Bu yeni partinin kuvvetli bir ideoloji ile ortaya çıkacağı, programında çok geniş fikir ve hareket prensipleri bulunacağı memleketin ana davalarının ballinde esaslı bir plâna göre çalışacağı söylenmektedir.

Eski Gemiye Yeni Kaptan

Son hafta içinde Türkiye Devletinin iera mekanizmasında yeniden bir değişikliğe şahit olduk: Hasan Saka kabinesi çekildi ve Şemseddin Günaltay Kabinesi kuruldu.

İlk söz olarak şunu söylemeliyiz: Cumhuriyet tarihinde memleket işlerindeki aczini ve başarısızlığını itiraf ederek çekilen ilk kabine, Hasan Saka kabinesidir. Bu itibarla, hiç bir şey yapmamış ve yurda zarardan başka bir hatıra bırakmamış olmakla beraber, siyasi bir suur ve rüşd ifade eden istifası şekli, her türlü alkışa lâyıktır. Dünya demorasilerine doğru atılmış olan bu ilk karınca adımını ne kadar övsek azdır.

Gelelim yeni kabineye: Şimdiye kadar zihniyeti dünya görüşü ve memleketin kurtuluş hareketindeki düşünce şekli belli olmuş, olmamış, iktidarı ve ehliyeti tecrübe edilmiş, edilmemiş, siyasi kanaati millet önünde belirtilmiş, belirtilmemiş, on beş Milletvekili, bir araya gelerek bir kabine kurdular. Meclis ve ya Halk Partisi içindeki fikir manzumelerinden birini temsil etmek şöyle dursun, memleketin kurtuluşu mevzuu üzerinde (şu

veya bu surette hareket etmek lâzımdır) deyip de bu fikir üzerinde birleşen sadece iki kişiyi bu icra heyeti içinde rast gelmek imkânsızdır. Bakan naspedilmeden evvel bu makama namzet olanları bir kenarda imtahana çekmek mümkün olsaydı, bilfarz Nurullah esat ile

— Sonu 4 üncü sahifede —

Genel Af Meselesi

Sabih CİMCÖZ

Memlekette genel affın bir çok noktalardan lüzumlu olduğuna dair ileri sürülen fikirlerin cümlesi s u y a düştü: Büyük Millet Meclisi Genel Affın aleyhinde olduğunu bildirdi.

Hukuk sahasında ve sosyal ilimler çevresinde en çok incelemeye tabi tutulmuş konulardan biri de (Genel Af) meselesidir. Bu olayı ve bu fikri türlü yönlerden, sahifeler ve ciltler boyunca tetkik etmiş ve iyi kötü bir neticeye varmış olan bilginlerin çoğu, gereken şartların vücudu halinde, Genel affın bir zaruret şeklinde tezahür edeceğini söylemişlerdir. Koca insan (Goete) bile şöyle demiştir.

"Af, adaletin iftidir."

Denilebilir ki, dünya yüzünde bugüne kadar, türlü memleketlerde ilân edilmiş olan genel affların cümlesi hattâ mevcut şartlar iyice tâyin edilmeden ilân edilmiş olsalar dahi, iyi sonuç vermişlerdir. Gerçi Amerika'da bu asrın başarılarında kabul edilen bir aftan sonra girişilen tetkikler ve çıkarılan istatistikler ayrıca tetkike de-

ger; fakat ne olursa olsun, ilk nazarda ve ihmali kaabil olmayan mucip sebeplerin ışığı altında, af teşebbüsü, daima insanlık duygularına uygun düşmüştür. Türlü adli mülâhazalar hattâ ekonoomik düşünceler dahi genel af lehine tezahür etmiştir. Amerika'daki aftan sonra

— Sonu 4 üncü sahifede —

Vatan Hainleri

Dünyanın dört köşesinde alabildiğine çoğalıyor.

Son yıllar içinde, bilhassa ikinci dünya harbinden sonra, dünyanın dört bucağında yeni moda târedi ve kısa zamanda aldı, yürüdü: Vatan hainliği! Ne tarafa baksanız, hangi memlekete dönseniz, az veya çok sayıda, eksik veya azgın hareketlerle, bu vatan hainleri sürüsünün marifetlerine rastlıyorsunuz. Çinde milyonlarca hain kendi milletinden olan vatanperverlere ve kurtarıcılara karşı vıyaklanıyorlar ve koca ülkeyi çigniyerek tarihi imparatorluğun kalbine doğru yürüyorlar. Yunanistanda, sayıları lüzumundan çok fazla ve cüretleri alabildiğine taşkın bir hainler grubu, yıllardan beri vatansever hükümeti ve ona bağı halkı kırıp geçiriyor, darımadan ilerliyor ve bütün gyürlülere rağmen yaşıyor. Bu grup, adeta bir hükümet halinde, ordusu ve teşkilatı ile, meşru hükümetin kaderini ve istikbalini tehdit ediyor.

Vietnamlılar, Endonezyalılar, Koreliler, Hintliler ve Güney doğu Asyalılar, büyük kitleler halinde, bağı oldukları hükümetlere isyan bayrağı açıyorlar ve silâhlarını kaparak kendi öz kardeşlerine karşı harbe girişiyorlar. İtalyada, Fransada vatandaşların arasından ayrılmış büyük kitleler kendilerine bir parti adı takarak ve bir ideoloji peşinden koştuklarını söylüyorlar, ayağa kalkıyorlar. Meşru hükümetleri sarsıyorlar, tehdit ediyorlar ve yıkıyorlar. Millî şuurlarına o kadar bağı oldukları sanılan uyanık Balkanlı milletler, topyekün vatan hiyaneti hareketine katılmış görünüyorlar. Tarihi şerefler ülkesi Macaristanla ağır sanayi medeniyetinin beşiği Çekoslovakya, vatan hainlerinin elindedir ve merru hükümetlerle ona bağı sadık halk, bir kenara sinmiş durumdadır. Tarih boyunca kahramanlığıyla şöhet almış Polonya, asilzadeler sınıfı ve memleketşümül şatoları, çiftlikleri ile yerlere serilmiştir. Şimdi orada aşağı tabakaya mensup hainler hüküm sürüyor. İç ve Dış moğolistan, yarı parıya tibet, Çin hindinin yarısı ve Mançuri, vatan hainlerinin pençesinde. Her tarafta her yerde hainlerin nüfuzu artıyor ve kudreti fazlalaşiyor.

Bu gidişle ve tarihin akış seyrine bakarak, günün birinde dünyanın hainler eline geçeceği akla geliyor.

Allah hemen meşru hükümetlere ve millî devletlere kuvvet, kudret ihsan buyursun!..

ALINYAZISI

Kâmuran Bozkır

Ölebilirsin!
Ölüm umursanmaz kafanda
Kaybedecek bir şeyin kalmamıştır
Tam kavğaya göresin!
Ot yiyebilir
Taş basabilirsin bağına..
Dosta dost,
Düşmana düşman demişin.
Büyük Şarkıları ustaca yazabilir
Nöbet tutabilir
Kan içinde yürüyebilirsin.
Ve dimdik durmasını bilirsin
Kaybedecek bir şeyin kalmadı yeryüzünde
Tam kavğaya göresin!
Koy ortaya alinyazını
Bir yuprak çevir
Beklemek kaybetmek demektir.

Ankara 1-1-49

Feci bir ölümle hayatı sona eren büyük sanat ve fikir adamı Sabahattin Ali hakkındaki yazımızı gelecek sayımızda okuyacaksınız.

Kapitalizmin son kalesi İngilterenin sosyal bünyesi değişiyor

Yazan : Robert BELLAMI

(France Presse ajansının Londra Muhabiri)

— Geçen sayıdan devam —

Onun bu yanlış hareketi ise kendisini tam bir başarısızlığa sürüklemişti. Zira pek tabii olarak çelik sanayii patronları bu hususta yardımlarını esirgemişler, «kendi kuyularını kendi elleriyle kazamıyacaklarını» açıkça belirtmişlerdir. Bundan sonra Wilmot'un «Cenubi Afrika Demir ve Çelik sanayii Birliği'nin kurucusu olan Dr. Von derbill'e yaptığı müracaat da aynı akibete uğramıştır.

Bu işaret ettiğimiz noktaların dikkatle okunmasından Mr. Straus'un İngiliz kapitalistlerle Mr. Wilmot'dan daha iyi anlaşılabilirliği neticesinin çıkarılması ihtimali vardır. Halbuki iş hiçte böyle olmamıştır. Aşağıda belirttiğimiz sebepler yüzünden Mr. Staus'un teşebbüsü yüzde yüz muvaffak olmuş, bir tarafı telâşa diğer tarafı da hayret ve şaşkınlığa sürüklemişti.

Bizzat maden sanayicisi olan Mr. Straus, pek tabii olarak, kendi işini herkesden daha iyi bilmektedir. Bir Parlamento üyesi olarak da, bir şeyi yıkmak için cepheden harekete geçmenin en iyi yol olmadığını müdriktir. Hazırladığı kanun tasarısı muğlaklık, terim oyunları, elastikiyet bakımından bir şaheserdir ve en tecrübeli uzmanların bile dikkatini oyalayacak bir kaypaklıkla kaleme alınmıştır. Tadilatla gayet müsaaitir. Meselâ (88) sahife tutan

350 milyon lira harcamak hakkını da haiz bulunacaktır.

Gizli sırlar :

Bu kanun gereğince bir de «Müstehlikler Konseyi», kurulacaktır. Bu konseyde otomobil gemi inşaatı ve bilhassa makine sanayii gibi çelik ve demire ihtiyacı olan sanayi bölümleri temsil edilecektir. Burada şuna işaret etmek isteriz ki, demir ve çelik'e muhtaç olan diğer sanayi kolları arasındaki münasebetler hiç de yağlı ballı değildir. Çelik müstehlikleri sanayi kolları «çelik fiyatlarının yükselişinden sık sık şikâyet ederler ve savaştan sonra çelik sanayicilerinin safi kârlarının (% 50) nisbetinde artmış olduğunu yana yakıla ileri sürerlerdi. Bu doğrudur; çünkü diğer sanayi kollarının kâr hadleri yerinde saymaktadır. (Karl Marks) i iyi bilen Mr. Straus, kapitalizmin bu rekabetinden ileri gelen zaafırlardan âzami derecede istifade etmeği de bilmektedir.

Vikes ve Zaharof meselesi :

Devletleştirilecek olan fabrikaların uzun listesinde harp sanayii kıralları (Zaharof), (Vikers - Armstrog) veya benzerlerinin adlarını aramak beyhude bir zahmet olur. Bunun sebepleri gayet basittir. Bu harp sanayicilerinden hiç biri kendi firmasının adı altında çelik ve

Dâhi Çocuklar

Mithat FENER

Suna Kan ve İdil Biret adlarında iki çocuğun normalin üstünde bir müzik kabiliyeti göstermeleri üzerine hükümetçe bir kanun lâihyası hazırlanmış ve meclis de bunu kabul etmiştir. Bizim prensip itibarıyla kanunlara hürmetimiz vardır. Binaenaleyh bu hususta hiç bir itirazımız olamaz.

Fakat şu şekilde bir fikir silsilesine tabi olmamak da imkânsızdır :

Ana veye babadan irsen müzik istidadı almak imkânsızsa da, daha beşikte babanın kemanını ve ananın piyanosunu dinlemeğe başlamış, bütün bir çocukluk hayatı, dalmi şekilde müzik atmosferi içine gömülmüş olan bir çocuğun on yaşında keman çalmışından daha tabii bir şey olamaz. Bu iki çocuk da, aynı kadere tabi olmuşlar ve biri anasından, öteki babasından aynı nasibi almışlardır. Güzel yazı yazan veya güzel resim yapan bir baba veya ananın çocuklarının aynı başarıyı gösterdiklerini, hattâ bugün memleketimizde küçük yaşlarda çok güzel eserler veren mini mini ressamlar yaşadığını bilmiyen yoktur. Daha geçen yıl içinde, Londra gibi bir yerde, sonra Paris gibi bir beldede, Türk çocuk ressamlarının eserleri hayret ve dikkat uyandırmıştır. Bunlar içinde, kanunun himayesine mazhar olan müzisyenlerden çok daha ileri bir sanat anlayışına vâsil olmuş on tane çocuk gösterilebilir.

Hukuk Felsefesi ve Sosyal ilimler karşısında aktüel adalet makamımızın kıymetlendirilmesi

Y. M.

«Hür İdare»nin neşriyatını okuyan kimseler, şu bildiğimiz işleri Bakanlığının, bugünkü anlayış içinde, bizce ilmi olmayan gidisini müdafaa ettiğimizi sanıyorlar. Onlara göre, bizler halka zulüm yapan, herhangi bir şahıs olması itibarıyla bir jandarma onbaşımsı, bir polisi, memleketin bir köşesinde baladan aldığı bir emirle seçim ismetini bozan bir idareciyi müdafaa ettiğimizi zannediyorlarsa, tamamen aldanıyorlar.

Hayır okuyucularımız, biz, bu zihniyetin ortadan kalkması ve tarihin dehlizlerine gömülmesi için uğraşıyoruz. Bizce bu milletin reyine musallah herhangi bir şahıs olan kaymakam neyse hissine mağlup olarak bir vatandaş haksız tevkif eden yargıçta odur.

Bizce idarenin manevi şahsiyetiyle, adliyenin manevi şahsiyeti arasında hiç bir fark yoktur. İkisi de muhterem ve mukaddestirler. Bu milletin kendi şerefidir. Bunlara intişap etmiş heryerde olduğu gibi bulunabilecek, görevlerini suistimal eden vali, kaymakam, yargıç bize aymıdır. Hepsisi de mücadelemizin gayesidir. Biz şahısların hata ve suistimalleri ile uğraşyoruz. İsim vermekten de çekinmeyiz. Aynı zamanda ilme dayanmayan, prensiplerden uzak gidışı nerede görürsek tenkidi vazife biliriz. Yer yer seçimlere idarecilerce yapılan müdahaleler memlekette tamamen yanlış bir kanaat uyandırdı. Şimdiki idari rejim ve idari kaza bu yolda-

halarda muhtelif ve ince faaliyetleri vardır. O kadar ince hususiyetler arzeden işlerle idare bugün meşguldür ki, oru hususi hukuk ve ceza hukuku prensipleriyle hallé imkân yoktur üniversiteler karyer de bugün bir devlet ve idare hizmetidir. Bazanhatta ceza davası gibi görünebilecek bir mesele tamamen kürsü hürriyetine, ilim ve ihtisas inceliklerine müteallik bir iş olabilir. Bu meseleler ilim dünyasının haklı veya haksız görünebilir, fakat asla bir ceza davasının mevzuu olamaz. Bu meselelerdeki incelik buna manidir, sık sık bu mevzuu davaların adli mekanizmaya intikaline şahit oluyoruz. Meselâ bugün üç öğretim üyesinin ceza mahkemesine intikal eden fikir tartışmaları da buna güzel misaldir. Biz kat'iyetle bir ceza yargıcının bütün fazıl, ihtisas ve hüsniyetine rağmen bu gibi metafisiqu' - O - juridique ve sosyal davaları hükme bağlayacak ince ihtisasa sahip olacağına inanamayız. Meğerki, şaz olarak o yargıç bir jürist filozof terbiyesinde yetişmiş olsun (Bu ve münasıl nizaların bal yolunu garbin en yeni nazariye ve mevzuatından misaller olarak bu makaleye sığmayacağı için gelecek nushamızda sunacağız.)

Fransız idare hukuku hocalarından (Marcel Valin) çok güzel olarak şöyle diyor: «İdare hukuku, metin hukuku olmadığından buna ait bir çok nazariyet ve ilmi prensipleri, medeniyet ve ceza hukuku ihtisasıyla yetişen adli yargıçların hazım ve bunu tatbik etmeleri bu bu ihtisası arında mümkün değildir. Herkezin kendi ustahlığını göstermesi lazımdır.» Hakiketen böyledir. kendi sahasında yedi tulâ sahibi olan adli yargıçlarımız cezs ve medeniyedeki ihtisasına bedel, idare hukukunda ise ancak mütehassısların bileceği malûmatla mücehhez değildir. Bugün eulh mahkemelerimizden yargıtaylarımıza kadar görülen ceze ve hukuk davalarında, idareci suçlarından ve idare mesaline temas edildikçe takdir haklarının nazara alınmadığı, idari mahkemelere bile menedilen sahalarda müdahale yapıldığı ve bazı yargıçlarca idari istiklalim yokedildiği bir vakıadır. Bunu yapan yargıçlara Adelet Bakanlığınca en ufak sorgu bile tevchi edilemediği de görülmektedir.

Adli bir davanın rüyeti anında idari mesle mevzu bahs olunca işi bir (mesele müstehire) şeklinde mercilerince hallettirme prensibine riayet etmeyen bazı yargıçlarımız dahi mevcuttur. İşte iki kaza ayrılık ve hususiyetlerinin nazara alınmamasının böyle ilmi hatalar yaratıldığına tereddüt edilemez. Bugün elimizde 1684 sayılı kanun noksanda olsa ceza işlerin yargıtayı hal mercii kabul etmiştir. Buna rağmen idari makamların vazife itirazlarını hiçe sayan bir yargıç çıkarsa onu cazalandıracak ve idari istiklali koruyacak müeyyideden mahrumuz. Bazı adliyecilerin idare «maslâhatı idareden», telâkkisi idarenin istihkak prensibini, ilmin esasları ma'izir-ü zeber etmektedir. Bugün adli makamın elkoymuşu bir idari işi, onun elinden alamayan

— Sonu 4 üncü sayfada —

bu kanun tasarısının (58) maddelik sekiz bölümünün, aşağı yukarı bütün cümlelerin de «genel menfaatler gerektirdiği dide» cümlesi bir nakaret gibi tekrarlanmaktadır.

Tasarıdaki Hükümler :

Bu kanun tasarısı gereğince kurulacak olan bir «Büyük Britanya Çelik ve Demir Sanayii Birliği», kanunun hükümlerine giren (107) şirketin hisse senetlerini kâmilin satın almak hakkını haiz bulunacaktır. Bu «Birlik» ilgili bakan tarafından tayin olunacak olan bir başkan ve (4-10) üyelik bir idare kurulu tarafından idare edilecektir. Hiç bir milletvekili veya Lordlar Kamarası üyesi, demir ve çelik sanayiinde menfaati olan hiç kimse, idare kuruluna girmek hakkını haiz olmayacaktır. İdare kurulu üyelerinin maaşları ilgili bakan tarafından ve Maliye bakanının tasvibiyle tayin olunacak ve Avam Kamarası tarafından tasdik edilecektir.

Buna mukabil bu şirketlerin idari ve ticari cihaz ve servisleri olduğu gibi muhafaza edilecektir.

Malzeme bakanlığının gazetecilere verdiği bir izahda da belirtildiği gibi, «gözle görünen tek değişiklik, bu şirketlerin idare kurullarıyla 300 bini aşan işçi, memur ve müstahdemlerin, sayısız hisse sahiplerine karşı değil, tek bir hisse sahibine karşı, yani devlete karşı, sorumlu bulunacaklarıdır.» Devletleştirme işinin tahakkuk ettiği ilk gün, İngiliz demir ve çelik sanayiinin manzarası işte bu olacaktır.

Adı geçen «Birlik», kamulaştırılacak fabrikaların sahiplerine tazminat olarak ödenmek için

demir madenlerini kontrol etmek ihtiyatsızlığını göstermemiştir. Bunun aksine olarak bunların büyük bir kısmı, geniş mikeyasta demir sanayii işletmelerine iştirak etmişlerdir. Bu sonuçların da devletleştirilmesi neticesinde «harp tacirleri» de zarara uğrayacak demektir. Nihayet harp sanayiinde kullanılan ham madde devletin elinde bulunduğu müddetçe, adı geçen kanun tasarısının esas hedefi oldukları iddia edilen (Zaharof) ve (Vikers) lerin kendiliklerinden ekarte edilecekleri aşikârdır.

Genel olarak bu savaş çok şiddetli olacaktır. Hattâ tasarı kanunlaşp kralın tasvibinden geçtikten sonra dahi (ki bu 1950 seçimlerinden biraz öncesine isabet edecektir bu mücadeleye İngiliz seçmenleri önünde devam edecektir. Rakiplerden bir taraf bu kanunun kaldırılacağını, diğer tarafta devam edeceğini koz olarak kullanmağa hazırlanmaktadır.

Bize yalan imza ile mektup gönderen zata

Senin kim olduğunu ve hangi gayeyi takip ettiğini biliyoruz. Kirli bir orospu ile parlak bir lokanta da içki içmek ve yemek yemek bahasına bütün şerefini, namusunu, hattâ vatan ve milletini satabilirsin. Bedelini bulursan yanındakini ve bizzat kendini pazara çıkarmaktan çekinmezsin.

Bu gazete, senin gibilerin tehdidiyle susacak ve vazifesinden geri duracak seviyede değildir. Bu gazeteyi çıkaranlar senin tapındığın matahlarla ve mükâfatlara tükürüp geçerler ve vazifelerini yaparlar.

Sana benzeyenlerin kökü ve nesli kuruyuncaya kadar.

Anlaşıldı mı ? Hadi şimdi defol.

Onu da neden bir de (resim) sanatında normalin üstünde başarı elde eden çocuklar için bir kanun lâihyası düşünülmez ? Dahası var : Şimdi Ankara Konservatuvarında hoca olduğunu sandığımız (Ferhunde Erkin) adlı piyanistimiz, daha on yaşına basmadan, İstanbul göbeğinde, kardeşleriyle birlikte umumî konserler vermek derecesine yükselmiş ve o zaman bütün memleket, bu iki (Dâhi çocuk) dan bahsetmişti. İstikballeri hakkında ileri sürülen fikirlerin yekünü bir araya toplansaydı, koca bir cilt tutacaktı.

Haibuki bugün, Ferdunde Erkin, işte otuz yaşını geçtiği halde, milletler arası bir müzisyene piyanosuyla refaket etmekten âciz bulunuyor. Geçen yıl (Kasado) nun yanında sahneye çıkarken neticeden kendisi de, halk da emin görünüyordu. Konserden sonra kaşado hiddetli, kendisi bedbin ve halk ümitsizdi. Çünkü Ferdunde Erkin, bu işi başaramamıştı.

Bir misal daha : Bunu bir Amerikan dergisinde okuduk, Amerikada daktilo bir hanımın küçük kızı, daha üç yaşlarında iken yazı makinesiyile mükemmel yazmağa başlamış. Sekiz yaşında iyi bir daktilo sayılabilmiş. Bu küçük Dâhi, bugün otuz beş yaşında imiş ve ortahalli bir daktilo olarak hayatını kazanmağa çalışıyormuş.

Küçük dâhilere pek inanmıyoruz, sevgili okuyucular, onların şu veya bu maddi tesir altında ortaya çıkan pariltı halindeki başarıları, ancak boylarının ve yaşlarının yanında, ehemmiyetlidir. Büyük Dâhilere daha çok kıymet veriniz ve olgunluk çağına vardiktan sonra milletin şeref kazandıracak bir başarı kösteren insanları hima-

luklara amil olmaktadır. Anglo - sakson sisteminin cari olduğu Amerika'da bile idari rejime koşulduğu bu sıralar, ilimden uzak bir görüşle bir çocuklarımız devletçi sistemlerde asla ihtiyacı karşılamayan adli sisteme şitap etmektedir.

Tatbikatta da yanlıyoruz. Bütün garantileri haiz olduğu halde vazife gören yargıcın yanında, tehlikelerle muhat, garantiden uzak, idarecilerimizden öyleleri de çıkmıştır ki, asla iktidar partisinin oyuncuğu olmamış, asla Halk Partisi Reisinin zebunu bulunmamıştır.

Bunların şerefli hayatları ve mişalleri yarınki idare tarihimize malı olacaktır. Sırası geldikçe bu hakikatler ifşa edilecektir. Tabiiyetle vicdanlarını satanlar da teşhir edilecektir. Bizim ilmi davamız bu değildir. Biz ilmi hakikatleri duyurmak, devletçi Türk idaresinde adli sistemin amme hizmetlerini akamete kötürdüğünü haykırarak istiyoruz. Başka ihtisas ve zihniyetle yetişen metin hukukçusu adli hakimlerimizin eline bırakılan davalar asla beklenen adlet sonucunu varamıyacaktır.

Vazife suistimallerini bir tarafta bıraksak da, bütün hüsniyetiyle davaya baksalar bile yetişiş şartları, tarzları ve ihtisasları dahi idare hukukuyla ciddi mahiyette uzak veya yakın ilgili hiç bir davayı bu ihtisası arında halledemez.

İdare bugün ince bir ihtisas işi olmuştur. Onun muhtelif sa-

yenize alınız. Bu memlekette böyleleri de bulunur. Fakat garip tecellidir ki, delikanlı Dâhi, ancak ezilmeğe ve ortadan yok edilmeğe mahkûm ediliyor.

Biz böyle bir diyarda yaşıyoruz.

İthamediyorum ?

GERİLA - II.

Kâmuran BOZKURT

— Birinci sahifeden devam —

Dağınık ve silahsız idiler . .
Dimdik ve hazin
Ve günahsız idiler . . .
Demirci ahiler ki,
Süngü döğerti
Batıya karşı . .
Ve ölümlerimiz ki, hepsinin en güzeli . .
Karanlık cübbeleri içinden fetva verenler ki
Baş ister . .
Ve "Asiye ölüm Emri-Haktır," der
Hatırlıyorum !
Hatırlıyorum inkılâbın alevden çenberini
Bir adım atmak yok geri !
Böyle yazar o kitap
O kavga
Tarih boyunca . .
Dost dosttur, a dostlar,
Düşman düşmandır.
Alaca karanlığı ortasında ihanetin
Kavga yamandır.
Kavgada boy ölçüsü zamandır.
Hatırlıyorum.
Ve yaralı dizlerim üzerinde doğrularak
İthamediyorum :
Gözbebeklerimde çakılı
Karadeniz kıyıları . .
Ve upuzun ölüsü başında ihanetin
Ona küfredenler,
Hükmü-idamını verip akıllarınca inkılâbın
Ona katil diyenler
Nerede?
Ol hikâyeyi arzederim huzura.
Böyle yazar o kitap
O kavga
Tarih boyunca . . .
İhlâl olunmuştur memleketimde
Yürüyen inkılâbın yürüyen düzeni
Ve gayri uykumuzda boğmak için bizi
(Beş dakika ayakta duruluyor)
Ve sonra birer birer
Ve sakadın

Bizimkiler vuruluyor
Kapanmış kervanın yolu
Karanlığın içinden a dostlar,
Çakallar uluyor.
Şol ithamı arzederim huzura :
Vurulan inkılâptır arkadan
Vuran onlar . .
1923 den tanırım onları !
Ne çabuk unuttular?
Beyaz gömlekleri üzerinde
İhanetin yaftaları . . .
Hatırlıyorum !
Kanı karıştı kadeslerimin eserine
Temelde
Konuşmaz.
Biz girdik nöbete
Konuşuruz.
İhlâl olunmuştur inkılâbımız,
İhanete şahit olmuşuz !
Dört yanımızda kırk harami
Dört yanımızda soyğun . .
Sefaletimizle alay ediyor
Peri kâşaneleri
Görüyoruz !
Ve ben
Bu tarihin içinden gelen adam,
basan karanlığı
Bir kurşun hızıyla delen adam
İthamediyorum !
"Asiye ölüm emri-haktır," diyene
Cevap veriyorum :
İnkılâba ihanetin cezası Emri-Halk'tır.
Böyle yazar o kitap
O kavga
Tarih boyunca . . .
1923 den tanırım onları
Onlarda tanır beni
Beyaz gömlekleri üzerinde
İhanetin yaftaları . . .
"Dalânete düşenler," düşebilir . .
Şimdilik bildiğimiz a dostlar,
Vuran onlar
Vurulan bizimkilerdir !

Meclisin Hükümlerlik hakkı
Hudutsuz mudur?

Baş 1. inci Sayfada haklara riayetkâr kanun yapıp yapılmadığı kriteriyümüdür.

Asrî demokrasilerin en karakteristik vasfı, ferdi haklara riayetkâr bir devleti yaratmak azmidir. Asrî demokrasiler için hiç bir hakimiyet hudutsuz olmadığı gibi en doğru seçimlerde millet vekâletini eline alsada dahi meclislerin istedikleri kanunu yapabilme yetkileri de hudutsuz değildir Onların iradelerinin fevkinde, onların kanun yapama hudutlarına (dur) deyen ve onları da tahdit eden mukaddes bir mefhum vardır : Ferdî hak.

Meclisler kanun yaparlar. Memleketin menfaatini düşünerek birçok izharî hukuk tasarrufları yaparlar. Bu tasarruflarda bir yere kadar giderler. Devlet haklarına takaddüm eden, onun yaratmadığı ve ondan evvel var olan insanî hürriyetlerimizin hudutlarına kadar! Büyük hukuku esasiye bilgini A. Esmen diyor ki: "bu hudut aşıldıktan sonra çıkan kanun kanun vasfını kaybeder," Bu mealde bir sözü ilk çağlarda sitoisyenler bile haykırmışlardı. "Müsterih ol ! İster hükümdar, ister meclis olsun, iradeleri ile aslâ hakkı, haksız yapamazlar." Çünkü bu mefhumların menşei insan yaradılışındadır. İşte kriteriyüm ferdi haklara muhalif kanunları kayıtsız şartsız bir hukuk devletinde illegal kabul etmeye gidince bütün demokratik, anti demokratik kanun gibi âmiyane hükümler, anayasa hukukunun şaşmaz ve sarsılmaz teşhisi bize rehberlik eder, hükmünü vermekten çekinmeyiz. Bir kanun insan haklarını modern demokrasilerin tanıdığı gibi hürriyet

premsiplerine, ferdi haklara uygun ve muhterem telakki etmemişse, o kanun illegal'dir. İsterseniz artık ona anti demokratik damgasını da vurabilirsiniz.

Bir memlekette demokrasi ya vardır, ya yoktur. Varsa onun icabları yapılır. Vatandaş şuurunda da bir mukaddes iman halinde meclisin ne gibi kanunları yapabileceğini yerleş tirmek hem devletin, hem her aydının vazifesi olur. O zaman görürüz ki, İnsan hürriyetlerine bütün şamil manasiyle hürmet etmiş kanunlar varsa, onlar hukuk devletine yaraşmaz. Föyle kanunları yapmak meclislerin de sâlahiyeti dahilinde değildir. Bir şartla yaparlar : Demokrasiyi inkâr ve totaliterliği kabul ettikten sonra !

Bu ileri görüşe, beşeriyet kolay varmadı. Dünyada bu görüş beşerin hukuku esasiye tarihine milyonlarca masum, hürriyetperver insanların, çoluk ve çocuğun haksız dökülen kanları ile yazıldı. Bunun fedailerini asla solmayan bir hatıra zindeliğiyle namuslu insan vicdanlarında yaşıyor. İlk çağlarda, Yunan ve Roma'da, o asırların nisbeten en medeni cemiyetleri oldukları halde bu topluluklarda, hakimiyet hudutsuz telakki edilmişti.

Onlar, henüz hakimiyetin de ferdi haklar gibi mukaddes bir hudutla sınırlandırılmıyordular. İşte biz, pek bedihi olan yeni ve ileri demokrasinin beşer haklarını parlamentolara karşı da koruyan ileri telakki-

sini savunmayı ve vatandaşların kalbine en mukaddes bir iman halinde aşlamayı borç biliyoruz.

Suphi Ürs

Gizli hakikatleri
açıkıyoruz

Baş 1. inci Sayfada yüzlerce tiyatro eserini (oyuna-namaz) fetvasıyla kâğıt sepetine atmıştır.

İlk defa Şükrü Kaya'nın İçişleri Bakanlığı devrinde, Matbuat Müdürü Vedat Nedim Tör ve onun sadık yardımcısı Sadri Ertem tarafından kurulmuş ve işletilmeye başlanmış olan bu sansür idaresi, gittikçe gelişerek, bugünkü haline gelmiştir. Esas üyeleri ve elemanları arasında sanat, fikir ve ilim meselelerinden anlayan, bu sahalarda yetkisi bulunan tek şahıs yoktur. Bazı devrelerde Dil - Tarih fakültesinden polis zihniyetli bazı doçent ve asistanlar, bu heyete yardımcı veya rapor-tör namıyla alınmış ve istihdam edilmişlerse de, son yıllar içinde tamamıyla sıra memuru vasfını haiz bulunan bazı kimseler etüd heyetine katılarak bu vazifeyi ifa ile görevlendirilmişlerdir.

Üstü örtülü sansür idaresini, yeni bütçe konuşmalarına katılacak olan Milletvekillerimizin gözleri önüne seriyoruz. Meseleyi kısaca ortaya koyuyoruz ve memleketimizde en geri bir zihniyeti temsil eden bu organizasyonu temelden ortadan kaldırmalarını millet namına ve kesin şekilde istiyoruz.

Turhallı Birhallı

Şu hırsızlıklar, uğursuzluklar niye bitmez, niye önüne geçilmez diye herkeste bir merak. Sanki zor bir işymiş, kanun, ceza kuvvetiyle hem hazinesi devlete rahat bir nefes aldırılmazmış, falan filân . .

Herşeyin kolayı vardır efendim, kolayı vardır ya, işin içine başka sebepler girer. Bizler onları bilmeyiz, atar tutarız. Suistimallerin de köküne kibrit suyu eklemek mümkündür. Hem pek kolavdır. Lâkin meshur

fıkra da düşünülmeli, herkes yerli yerinde oturmalı.

Bilenler çoktur : Bektaşinin birini doğru cehenueme götürmüşler. Zebani başı sormuş :

— Hakkı hiyarın var : Soğuk cehennem mi istersin, sıcak cehennem mi?

Bektaşî :

— Allah allah, demiş, bu hakkı hiyardan da haberimiz yoktu. Hele bir gözümüzle görmemize müsaade buyurun.

Sıcağa götürmüşler : Bakmış ki aman allah. Hüttalar kadar katran kazanları fıkır fıkır kaynıyor. Altlarına arabalar dolusu odun atılıyor. Mahkûmları uzun yabalarla habire bu kazanlara daldırıp çıkarıyorlar.

— Bu işimize gelmedi erenler, demiş, ötekini gösterin.

Burada manzara tamamile başka: Lâğım yatağı bir havuz kocaman, geniş, içi binlerce cehennemlikle dolu. Bunlar alt dudaklarına kadar çıkan lâğım-dan ağzılarını kurtarmak için ayak parmaklarını üzerinde yükselip öylece yerlerinde durmağa çalışıyorlar.

Hiç hareket yok, böylece ebedi bir azap. Maamafih bektaşî ehven bulmuş:

— Ötekine nazaran hallice.

— Soyun ve atla.

Elbiselerini çıkarıp havuzun kenarına gelmiş. Tam athyacak, havuzdan binlerce gırtlak bir feryattır koparmış:

— Aman dalga yapma.

TÜSTAY
ARŞİ
BELGESİ

ARTİSTİK

Amerikan Duvar Boyası

M. B. İ. nin hususi formüllerile hazırlanan
duvar boya ları bilhassa kalite ve renk
bakımından fevkalâde üstün vasıf
ifade ederler.

Taşra ile her türlü angajmana gireriz.

MEHMET BAŞARIR

Sabun ve Boya İmalâtı

Doktor Kâmil Caddesi No. 4

SAMSUN

TAKSİTLE SATIŞ

UNAL GİYİMEVİ

UNAL ELBİSE

Deposu

Anafartalar No. 300

Anafartalar Cad. No. 237/6

TEL : 15149

Moda Giyimevi

TAKSİTLE

Kürk - Manto satılır

Taşra ile muamelemiz
vardır.Anafartalar Caddesi No. 114
(İstanbul Eczanesi yanında
Mavimağaza)